

Niniejszy dokument nie stanowi doręczenia w trybie art. 15 zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (Dz.U.2021, poz. 1842)

Sygn. akt I ACa 97/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 czerwca 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Bess (spr.)
Sędziowie:	SSA Regina Kurek SSA Marek Boniecki
Protokolant:	Marta Sekuła

po rozpoznaniu w dniu 8 czerwca 2022 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Bank (...) S.A.

w W.

przeciwko P. W. i K. W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 6 listopada 2020 r. sygn. akt I C 1289/19

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanych kwotę 8.100 zł (osiem tysięcy sto złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

SSA Marek Boniecki SSA Jerzy Bess SSA Regina Kurek

Sygn. akt I ACa 97/21

UZASADNIENIE

Strona powodowa (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniosła pozew o solidarne zasądzenie od pozwanych P. W. i K. W. kwoty 63.487,04 CHF z odsetkami umownymi od kwoty 58.950,26 CHF w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego od dnia 16 lipca 2019

r. do dnia zapłaty. W uzasadnieniu wskazała, że wiązała ją z pozwanymi umowa kredytu hipotecznego, zawarta w dniu 30 czerwca 2008 r. W dniu 23 listopada 2012 r. strony zawarły umowę ugodę, w której określono nowe warunki spłaty zadłużenia z tytułu umowy kredytu. Ugoda nie była jednak realizowana przez pozwaną w sposób należyty i zadłużenie stało się w całości wymagalne w dniu 4 października 2018 r.

W odpowiedzi na pozew pozwani wnieśli o oddalenie powództwa. M.in. podnieśli zarzut nieważności umowy.

Wyrokiem z dnia 6 listopada 2020 r. sygn. akt I C 1289/19 Sąd Okręgowy w Krakowie:

I. oddalił powództwo

II. zasądził od powoda na rzecz pozwanych solidarnie kwotę 10.834 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego

III. nakazał zwrócić powodowi kwotę 2.838 zł pobraną od powoda jako opłatę nienależną.

W rozważaniach prawnych Sąd przedstawił motywy swego rozstrzygnięcia: .

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do podniesionego przez pozwaną zarzutu nieważności umowy należy wskazać, że sprowadza się on do kwestionowania w oparciu o różne podstawy prawne zawartego w umowie mechanizmu przeliczania kapitału i rat kredytu z waluty frank szwajcarski na walutę złoty polski. U podstaw argumentacji pozwanej leży przy tym twierdzenie, że w rzeczywistości umowa kredytu została zawarta w walucie złoty polski, a waluta frank szwajcarski została zastosowana w umowie jedynie jako przelicznik zobowiązania.

Wbrew twierdzeniom pozwanej należy jednak wskazać, że przedmiotowa umowa kredytu stanowi umowę kredytu w walucie CHF. Świadczy o tym fakt, że już we wniosku kredytowym pozwani wskazali, że wnioskuje o kredyt właśnie w tej walucie, rezygnując jednocześnie z zaoferowanego im przez Bank kredytu w złotych polskich. W treści zawartej następnie przez strony umowy wysokość kredytu została wyrażona w walucie frank szwajcarski, w tej samej walucie była również określana wysokość rat kredytu. Okoliczność, że kwota kredytu została wypłacona pozwanym w walucie złoty polski oraz, że w tej samej walucie spłacali oni zobowiązanie z tytułu umowy wynikała z dokonanej przez pozwaną wyboru sposobu wypłaty i spłaty kredytu, a nie tego, że kredyt został w rzeczywistości udzielony w walucie złoty polski. Zapisy Części Ogólnej Umowy (konkretnie § 4 ust. 2 i 3 oraz § 22 ust. 2 COU) dopuszczały bowiem wypłatę i spłatę kredytu zarówno w walucie, w jakiej został on udzielony, jak i walucie złoty polski, po przeliczeniu kwoty zobowiązania z waluty frank szwajcarski na złoty polski według stosowanych w Banku przeliczników. Z uwagi na powyższe wszelkie zarzuty pozwanej sprowadzające się do kwestionowania ważności całej umowy z uwagi na zawarcie jej w rzeczywistości w walucie złoty polski i stosowania waluty CHF jedynie jako przelicznika, co w ich ocenie jest niezgodne z przepisami powszechnie obowiązującego prawa, nie są słuszne. Zapisy dotyczące przeliczeń kwoty i rat kredytu w walucie CHF na walutę złoty polski są w umowie zapisami opcjonalnymi, bez których umowa może w dalszym ciągu być wykonywana, więc nawet ich ewentualna nieważność z uwagi na sprzeczność z przepisami powszechnie obowiązującego prawa bądź zasadami współżycia społecznego nie powoduje nieważności całej umowy (§ 58 ust. 3 k.c.).

Zasadne jest jednak kwestionowanie zapisów Części Ogólnej Umowy tj. § 4 ust. 2 oraz § 22 ust. 2 COU w oparciu o art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. Powyższe zapisy przewidują przeliczanie kapitału kredytu oraz rat kredytu z waluty CHF na walutę złoty polski według przeliczników zawartych w Tabeli kursowej Banku. Umowa nie zawiera przy tym żadnych wytycznych odnoszących się do sposobu kształtowania Tabeli przez Bank, przez co należy uznać, iż mogła ona być ustalana przez Bank w sposób arbitralny, na podstawie nieokreślonych i nieznanych kredytobiorcom wytycznych. Tego rodzaju postanowienie (niezależnie od tego, w jaki sposób było przez stronę pozwaną wykonywane, tj. niezależnie od tego, czy przy ustalaniu Tabeli kierowała się ona czynnikami obiektywnymi, czy też nie, z całą pewnością uznać należy za niejednoznaczne, kształtujące prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i

rażąco naruszające jego interesy. Należy również zwrócić uwagę na fakt, że kwestionowane zapisy zawarte są w Części Ogólnej Umowy, stanowiącej swoisty wzorzec umowny, a więc należy przyjąć, że pozwani nie mieli na nie większego wpływu i nie były one z nimi indywidualnie uzgadniane. Powyższe okoliczności pozwalają zakwalifikować zapisy § 4 ust. 2 oraz § 22 ust. 2 COU jako niewiążące pozwanych na mocy art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. Jednocześnie jak wskazano już wyżej, umowa kredytu może funkcjonować bez kwestionowanych zapisów. W oparciu o art. 385⁽¹⁾ § 2 k.c. należy więc przyjąć, że strony są związane umową w brzmieniu pomijającym zapisy § 4 ust. 2 oraz § 22 ust. 2 COU.

Uznanie zapisów § 4 ust. 2 oraz § 22 ust. 2 COU za niewiążące pozwanych rzutuje bezpośrednio na ocenę zasadności roszczenia wniesionego przez stronę powodową w niniejszym postępowaniu. Kwota kredytu wypłacona została pozwany w złotych polskich, po przeliczeniu jej z waluty CHF według przelicznika z niewiążącego pozwanych § 4 ust. 2 COU. Również spłata rat była dokonywana przez pozwanych w złotych polskich, a następnie przeliczana na walutę CHF według przelicznika z niewiążącego pozwanych § 22 ust. 2 COU. Wszelkie przedstawione przez stronę powodową wyliczenia dotyczące spłaty rat kredytu przez pozwanych oraz zaległości występujących w tych spłatach były dokonywane w oparciu przeliczniki z niewiążących pozwanych § 22 ust. 2 COU. Na ich podstawie nie sposób więc ustalić ani tego, czy strona powodowa w sposób właściwy informowała pozwanych o wysokości ich zadłużenia z tytułu umowy kredytu, ani tego, czy na dzień wypowiedzenia umowy istniała zaległość pozwanych w spłacie kredytu uprawniająca stroną powodową do złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu, ani tego, jaka jest wysokość ewentualnego zadłużenia obciążającego pozwanych. Nie został też złożony wniosek dowodowy o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność wyliczenia zadłużenia pozwanych z tytułu umowy kredytu przy założeniu bezskuteczności zapisów § 4 ust. 2 oraz § 22 ust. 2 COU. Nie sposób jest więc uznać, że strona powodowa udowodniła, iż w sposób skuteczny wypowiedziała pozwany umowę kredytu, jak również aby udowodniła wysokość dochodzonego roszczenia.

Niezależnie od powyższego podkreślenia wymaga, że roszczenie strony powodowej nie zasługuje na uwzględnienie nawet w przypadku uznania, że umowa kredytu wiąże pozwanych w całości, wraz z kwestionowanymi zapisami § 4 ust. 2 oraz § 22 ust. 2 COU oraz że przedstawione przez stronę powodową wyliczenia dotyczące zadłużenia pozwanych są prawidłowe. Złożone przez stronę powodową oświadczenie o wypowiedzeniu odnosiło się bezpośrednio do „umowy kredytu nr (...) w części dotyczącej warunków spłaty”. Tymczasem w momencie dokonania wypowiedzenia warunki spłaty przez pozwanych zadłużenia względem Banku regulowane były nie przez umowę kredytu nr (...), lecz przez umowę ugody nr (...) z dnia 23 listopada 2012 r. Ugoda mogła być wypowiedziana przez Bank w przypadku niedotrzymania przez klienta zobowiązań określonych w ugodzie, w szczególności braku spłaty zadłużenia zgodnie z harmonogramem, negatywnej oceny zdolności do spłaty zadłużenia albo zagrożenia upadłością. Sama ugoda nie została zaś wypowiedziana przez stronę powodową. Strony w dalszym ciągu związane są więc warunkami spłaty zadłużenia określonymi w ugodzie nr (...) i tym samym nie ma podstaw do postawienia całości zadłużenia powodów z tytułu umowy kredytu w stan natychmiastowej wymagalności.

Co więcej, nawet w przypadku uznania, że wypowiedzenie dokonane przez stronę powodową dotyczy również ugody nr (...), to i tak nie sposób uznać go za skuteczne. Zgodnie z art. 75c ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe, jeżeli kredytobiorca opóźnia się ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu, bank wzywa go do dokonania spłaty, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni roboczych; w wezwaniu bank informuje przy tym kredytobiorcę o możliwości złożenia, w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia.

W orzecznictwie sądów cywilnych podkreśla się, że ratio legis art. 75c ustawy Prawo bankowe polega na tym, aby ułatwić kredytobiorcom oraz pożyczkobiorcom spłatę kredytu lub pożyczki w przypadku pojawienia się trudności i uniknięcia najdotkliwszego skutku jakim jest wypowiedzenie umowy i postawienie całej należności w stan natychmiastowej wymagalności (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 3 grudnia 2019 r., V ACa 454/19, LEX nr 2797436; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 marca 2020 r., I ACa 729/19, LEX nr 3030043). Dopiero więc po przeprowadzeniu procedury upominawczej określonej w powyższym przepisie można dokonać skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu

Spośród wszystkich monitów kierowanych przez Bank do pozwanych jedynie monit z dnia 11 lutego 2016 r. spełniał warunki określone w art. 75c ustawy – Prawo bankowe tj. zawierał wezwanie do zapłaty zaległości z określonym terminem 14 dni roboczych oraz informację o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Jak wynika z historii rachunku kredytowego pozwanych, zadłużenie wskazane w tym monicie zostało przez nich spłacone, więc nie mogło być podstawą wypowiedzenia umowy. W przypadku występowania dalszych zaległości przed wypowiedzeniem umowy strona powodowa była więc w dalszym ciągu obowiązana do uprzedniego zastosowania procedury z art. 75c ustawy Prawo bankowe. Tymczasem żaden z monitów kierowanych do pozwanych po monicie z dnia 11 lutego 2016 r., a w szczególności poprzedzające bezpośrednio złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy zawiadomienie z dnia 10 lipca 2018 r. (k. 306-307) oraz monit z dnia 11 czerwca 2018 r. (k. 325-326) nie zawierały informacji o wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Bank nie wdrożył więc w sposób prawidłowy procedury z art. 75c ustawy Prawo bankowe, nie dając pozwany szansy na restrukturyzację zadłużenia przed złożeniem im oświadczenia o wypowiedzeniu umowy z dnia 8 sierpnia 2018 r. Nie ma przy tym znaczenia fakt, że już po wypowiedzeniu umowy strony prowadziły negocjacje w kierunku ustalenia warunków spłaty zadłużenia, bowiem art. 75c ustawy Prawo bankowe wyraźnie wskazuje, że informacja o możliwości restrukturyzacji zadłużenia powinna zostać przekazana kredytobiorcom przed wypowiedzeniem umowy właśnie w tym celu, aby w miarę możliwości uniknąć konieczności wypowiedzenia umowy. ***Wypowiedzenie należy więc uznać za bezskuteczne i tym samym strony w dalszym ciągu związane są umową kredytu i zmieniającą jej warunki ugodą.***

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., tj. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

Powód apelacją zaskarżył niniejszy wyrok w całości, zarzucając naruszenie przepisów prawa :

1. materialnego:

- art. 75c ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe poprzez uznanie, iż Bank nie wykonał obowiązku wezwania Pozwanych do zapłaty spełniającego kryteria przedmiotowego przepisu i tym samym wypowiedzenie było nieskuteczne,

2. procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy:

- art. 233 § 1 w związku z art. 231 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodu poprzez niezasadne przyjęcie, iż:

- nie doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu,

- nie przedstawiono Pozwanym wezwania do zapłaty spełniającego kryteria art. 75 c prawa bankowego przed wypowiedzeniem umowy kredytu,

- Pozwanym nie dano szansy restrukturyzacji zobowiązania kredytowego,

- Bank stosował klauzule przeliczeniowe naruszające interesy Pozwanych oraz kształtujące prawa i obowiązki Pozwanych w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami.

- Bank nie wykazał istnienia zobowiązania uprawniającego do wypowiedzenia umowy kredytu,

Na podstawie przedstawionych zarzutów powód wniosł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości,

- zasądzenie kosztów postępowania II instancji od pozwanego na rzecz powoda, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

ewentualnie, w przypadku uznania przez Sąd II instancji, że zachodzą przesłanki z art. 386 § 4 k.p.c.:

- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwani wnieśli o:

1. oddalenie apelacji;

2. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów zastępstwa procesowego za II instancję według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Na wstępie wskazać należy na podstawie faktyczną żądania pozwu zapłaty, którą było twierdzenie powodów o ważności zawartej umowy kredytu, którą skutecznie wypowiedzieli pozwany w trybie art. 75 c ustawy prawa bankowego, stawiając pozostałą należność w stan natychmiastowej wykonalności.

Tak więc do oceny trafności wyroku oddalającego żądanie pozwu oparte m.in. na uznaniu bezskuteczności wypowiedzenia umowy kredytu, wystarczającym będzie odniesienie się do tej przesłanki, bez konieczności oceny ważności umowy na tle poglądów prawnych dotyczących oceny klauzul waloryzacyjnych, klauzul przeliczeniowych i konsekwencji z tym związanych dla ważności umów walutowych, w kontekście zarzutów podnoszonych w tym zakresie przez pozwanych.

Jedynie w jednym aspekcie należy z urzędu odnieść się do oceny ewentualnej nieważności umowy z odwołaniem do art. 58 § 1 k.c. (jako sprzecznej z ustawą; sprzecznej z istotą umowy o kredyt) bądź art. 58 § 2 k.c. (jako sprzecznej z zasadami współżycia społecznego).

Przede wszystkim nie jest zasadne twierdzenie, że przepisy prawa wykluczają możliwość konstrukcji umowy o kredyt z uwzględnieniem klauzul indeksacyjnych, tj. klauzul przeliczeniowych wzajemnych świadczeń należnych w walucie krajowej, z odwołaniem do kursu waluty obcej. Istotą takiego kredytu jest, że kredytobiorca zwraca bankowi sumę nominalną udzielonego kredytu (kapitału walutowego) w walucie krajowej w wysokości zależnej od bieżącego kursu wymiany walut, wraz z odsetkami oraz ewentualnymi innymi opłatami i prowizjami. Zważyć zatem należy, że świadczeniami głównymi umowy było – z jednej strony – udzielenie kredytu w oznaczonej kwocie (świadczenie Banku), a z drugiej – zwrot kapitału kredytowego oraz odsetek i prowizji (świadczenie kredytobiorców). Zasada swobody umów nie wyklucza natomiast ustalenia wysokości wzajemnych świadczeń z odwołaniem do klauzuli indeksacyjnej odnoszącej się do kursu waluty obcej. W orzecnictwie sądowym nie budzi wątpliwości, że umowa kredytu wiążąca wysokość udzielonego kredytu oraz wysokość jego spłaty z kursem waluty obcej nie jest sprzeczna z ogólną konstrukcją umowy kredytu przewidzianą art. 69 ust.1 Prawa bankowego (tak Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; w wyroku z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; wyroku z 19 marca 2015 r., IV CSK 362/14; w wyroku z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; w wyroku z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16).

W okolicznościach sprawy brak jest także podstaw do kwalifikacji spornej umowy kredytowej jako sprzecznej z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.). W tym zakresie nie jest wystarczającym stwierdzenie, że jeżeli już w chwili zawarcia umowy bank przedstawiający jej projekt dysponował wiedzą o dysproporcji świadczeń na niekorzyść kontrahenta, to stwierdzenie naruszenia obowiązków informacyjnych może prowadzić do sprzeczności umowy z zasadami współżycia społecznego. Przykładowo w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego (wyrok z dnia 19 września 2013 r., I CSK 651/12) wynika, że sam fakt nierównomiernego rozłożenia w umowie ryzyka osiągnięcia korzyści i nie ekwiwalentności świadczeń stron, nie oznacza w sposób automatyczny, że doszło do naruszenia zasady słuszności kontraktowej oraz uczciwego obrotu, powodującego nieważność umowy. Kwalifikacja umowy jako nieważnej z uwagi na jej sprzeczność z zasadami współżycia społecznego wymaga istnienia dalej idących przesłanek,

jak choćby wykazania okoliczności, że ukształtowanie stosunku umownego w sposób widocznie krzywdzący dla jednej strony wynika ze świadomego lub spowodowanego niedbalstwem wykorzystania przez drugą stronę silniejszej pozycji. Z tego punktu widzenia istotne jest, przykładowo, czy kontrahent Banku działał pod presją faktycznej jego przewagi, czy też, czy Bank dochował staranności zawodowej w rozumieniu art. 355 § 2 k.c.

Zważyć bowiem należy, że wymaganie zgodności czynności prawnej z zasadami współżycia społecznego jest zagadnieniem „kontekstu faktycznego tj. okoliczności danego wypadku, i jakakolwiek próba uogólnień adekwatnych do każdej sytuacji z góry byłaby skazana na niepowodzenie” (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 29 września 1987 r., III CZP 51/87; OSNCP z 1989 r., z. 1, poz. 14). Do uznania bezwzględnej nieważności umowy na podstawie art. 58 § 2 k.c. niezbędne jest zatem wykazanie konkretnych okoliczności, świadczących o sprzeczności umowy z zasadami współżycia społecznego. Sama zatem dysproporcja między wartością określonych w umowie wzajemnych świadczeń stron, czy też dysproporcja pomiędzy ryzykiem osiągnięcia korzyści bądź strat, nie jest wystarczająca dla uznania umowy za sprzeczną z zasadami współżycia. Niezbędne jest dodatkowo wykazanie, że w okolicznościach konkretnej sprawy - z uwagi, przykładowo, na cel umowy, sytuację faktyczną stron, stan świadomości stron i ich motywację, pozycję stron, sposób wykonywania umowy itp. – umowa pozostaje w kolizji z zasadami słuszności, uczciwego obrotu, uczciwości, czy też lojalności.

W sprawie nie zostało wykazane istnienie tego rodzaju okoliczności. Treść umowy stron wskazuje, iż zamieszczone w niej klauzule indeksacyjne skutkowały swobodą banku w ustalaniu zasad kreowania ostatecznej wysokości świadczenia kredytobiorców, przy braku równowagi w ustalaniu wysokości wzajemnych świadczeń oraz dysproporcji ryzyka związanego z deprecjacją waluty krajowej w stosunku do waluty przeliczeniowej. Jak już wskazano, okoliczności te, same przez się, nie prowadzą do oceny spełnienia przesłanek określonych art. 58 § 2 k.c..

W tych okolicznościach faktycznych nie sposób przyjąć, że pozwani znajdowali się w przymusowym położeniu, a powodowy Bank wyzyskał ich sytuację, w sposób świadomy chcąc skorzysta z ukształtowania umowy w sposób krzywdzący powodów. To wszystko w sytuacji, gdy w oczywisty sposób w sprawie nie wykazano, by faktyczny, nadzwyczajny stopień deprecjacji waluty polskiej w stosunku do franka szwajcarskiego był przewidywany przez którąkolwiek ze stron umowy w chwili jej zawierania. Jakkolwiek zatem w samej umowie zamieszczone były krzywdzące kontrahentów banku mechanizmy, to jednak w sprawie brak jest tego rodzaju okoliczności faktycznych (związanych z sytuacją samych stron, intencjonalnością działania Banku, zamiarem wykorzystania sytuacji powodów itp.), które pozwalałyby kwalifikować zawartą umowę jako sprzeczną z zasadami współżycia społecznego.

Tym samym przechodząc do oceny naruszenia art. 75 c ustawy Prawo bankowe, dla oceny zasadności apelacji celowym jest poprzedzenia jej uwagami natury teoretycznej, porządkującej kolejność analizy poszczególnych zagadnień.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do charakteru zarzutów naruszenia prawa materialnego w zakresie jego błędnej wykładni, bądź błędnego zastosowania, albo błędnego niezastosowania.

Przez wykładnią prawa należy rozumieć ustalenie znaczenia przepisów prawa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2002 r., II CKN 860/00, niepubl.). Wykładnia prawa to ogół czynności poznawczych zmierzających do ustalenia właściwego sensu przepisów prawnych. Z kolei stosowanie prawa poprzedza ustalenie obowiązujących przepisów i ich sensu, ustalenie faktów, które mają znaczenie dla określenia konsekwencji prawnych oraz porównanie treści norm z ustalonymi faktami i stwierdzenie ich odpowiedniości (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2021 r. sygn. akt III CSKP 92/21).

W związku z czym wykładnia prawa poprzedza jego stosowanie. Natomiast stosowanie prawa poprzedzone jest ustaleniem stanu faktycznego. W tym kontekście należy rozumieć dyspozycje zawarta w normie art. 227 k.p.c., zgodnie z którą przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie.

Tak więc, cofając się w tym wywodzie, wykładnia prawa określa granice ustalenia faktów mających istotnych znaczenie dla sprawy i determinuje kierunek postępowania dowodowego w sprawie.

Rozpoczynając zatem od wykładni prawa, wskazać należy na treść art. 7 5c. ustawy Prawo bankowe, zgodnie z którym:

1. Jeżeli kredytobiorca opóźnia się ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu, bank wzywa go do dokonania spłaty, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni roboczych.
2. W wezwaniu, o którym mowa w ust. 1, bank informuje kredytobiorcę o możliwości złożenia, w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia.
3. Bank powinien, na wniosek kredytobiorcy, umożliwić restrukturyzację zadłużenia poprzez zmianę określonych w umowie warunków lub terminów spłaty kredytu, jeżeli jest uzasadniona dokonana przez bank oceną sytuacji finansowej i gospodarczej kredytobiorcy.
4. restrukturyzacja, o której mowa w ust. 1, dokonywana jest na warunkach uzgodnionych przez bank i kredytobiorcę.
5. Bank, w przypadku odrzucenia wniosku kredytobiorcy o restrukturyzację zadłużenia, przekazuje kredytobiorcy, bez zbędnej zwłoki, szczegółowe wyjaśnienia, w formie pisemnej, dotyczące przyczyny odrzucenia wniosku o restrukturyzację.

Trafnie zatem powodowie w odpowiedzi na apelację podnieśli, że art. 75c ustawy Prawa bankowego modyfikuje w sposób bezwzględnie obowiązujący uprawnienie banku do wypowiedzenia kredytu, nakazując aby informacja o polubownym trybie restrukturyzacji, a nie wypowiedzenie, był pierwszą reakcją banku na niewywiązywanie się przez kredytobiorców z obowiązku spłaty rat. Konsekwentnie, wypowiedzenie umowy kredytu może nastąpić dopiero po wyczerpaniu trybu restrukturyzacyjnego, określonego w art. 75c ustawy Prawo bankowe, który jest elementem procedury wypowiedzenia. Odmierna interpretacja, tj. przyjęcie, iż art. 75 ustawy Prawo bankowe nie jest elementem procedury wypowiedzenia i pozostaje bez skutku na ocenę wypowiedzenia, doprowadzałaby do pozbawienia normy z art. 75c ww. ustawy jakiegokolwiek znaczenia.

Powyższe jest przyjęte w orzecznictwie. Sąd Najwyższy wskazuje, że przepis art. 75c ustawy Prawo bankowe pełni dla kredytobiorców funkcję gwarantującą dochowanie minimalnego standardu w zakresie spełnienia opóźnionego świadczenia oraz informacji o istnieniu procedury umożliwiającej restrukturyzację zadłużenia, (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r. II CSK 723/18).

Wynika to z ugruntowanej linii orzeczniczej, że dokonanie wypowiedzenia umowy kredytowej nie może być czynnością nagłą, zaskakującą dla kredytobiorcy, nawet jeśli istnieją podstawy do podjęcia takiego działania zgodnie z treścią umowy. Wypowiedzenie kredytu jest najbardziej dotkliwą sankcją dla kredytobiorcy, dlatego skorzystanie z niego powinno nastąpić po wyczerpaniu środków mniej dolegliwych, odpowiednich wezwań, (wyrok Sądu Najwyższego z 8.09.2016 r., II CSK 750/15, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2015 r., V CSK 698/14, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 4 grudnia 2020 r. I ACa 538/20 wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 marca 2020 r. I ACa 729/19, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 8 października 2020 r. I ACa 894/19).

Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z 9.04.2018 r. sygn. akt: 1 ACa 1055/17 od dnia 27 listopada 2015r. skuteczność 'wypowiedzenia przez bank umowy o kredyt z powodu, jak w niniejszej sprawie, opóźniania się ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu (niedotrzymania warunków udzielenia kredytu), obwarowana była dokonaniem przez bank czynności wymienionych w art. 75 c ust. 1 – 3 Prawa bankowego. W tym stanie rzeczy zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie mogły być uznane za wystarczające czynności Banku poprzedzające wypowiedzenie umowy kredytowej w postaci wezwania do zapłaty, które wprawdzie nie uchybiały ówczesnym przepisom Prawa bankowego, jednak były niewystarczające dla skutecznego wypowiedzenia umowy według przepisów prawa obowiązujących w dacie złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu. Gdyby wola ustawodawcy była odmienna dałby on wyraz w przepisach przejściowych. Brak właśnie przepisów przejściowych w tym zakresie jednoznacznie wskazuje, że wolą ustawodawcy było, aby z dniem wejścia w życie znowelizowanych przepisów, każde wypowiedzenie przez bank umowy o kredyt

z powodu opóźnienia się kredytobiorcy ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu poprzedzone było obligatoryjnymi czynnościami banku wymienionymi w art. 75 c ust.1 -3.”

Przyjęte jest w orzecznictwie, że skutkiem niedochowania przez bank procedury przewidzianej w art. 75c ustawy z 1997 r. Prawo bankowe jest nieważność wypowiedzenia umowy co prowadzi do niewymagalności wierzytelności banku. „IV przypadku gdy przesłanki z art. 75c ustawy prawo bankowe nie zostały spełnione, czynność prawna banku polegająca na wypowiedzeniu umowy jest nieważna (art. 58 § 1 k.c.). W szczególności nie prowadzi ona do wymagalności wierzytelności banku o spłatę tej części kredytu, co do której kredytobiorca nie pozostawał w opóźnieniu. Biorąc pod uwagę cel art. 75c (ustawy z 1997 r. - Prawo bankowe), wypada uznać, że stanowi on w całości przepis semidystryktywny. Może zostać zmieniony w umowie kredytu albo osobnym porozumieniu jedynie na korzyść kredytobiorcy (np. przez wydłużenie terminu na złożenie wniosku w sprawie restrukturyzacji kredytu). (T. Czech w publikacji: Obowiązki banku w razie opóźnienia kredytobiorcy ze spłatą kredytu, opublikowano: M.Pr.Bank. 2016/12/66- 78). (...) przepis art. 75 c ustawy Prawo bankowe ma charakter bezwzględnie obowiązujący, tym samym wypowiedzenie umowy kredytu nie może być konwalidowane poprzez wytoczenie powództwa, a dokładnie przez doręczenie pozwanemu odpisu pozwu” (tak wyrok SA w Gdańsku z 14.01.2019 r., V ACa 93/18).

Analogicznie o nieważności wypowiedzenia umowy kredytu w przypadku niedochowania procedury z art. 75c ustawy prawo bankowe: wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 23 lipca 2020 r. 1 ACa 456/19, wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 8 listopada 2019 r., sygn. akt I Aca 1213/18 LEX nr 2977728, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13 lutego 2020 r. 1 ACa 222/19, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 10 stycznia 2020 r. I ACa 130/19, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 3 grudnia 2019 r. V ACa 454/19, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 lipca 2019 r. 1 ACa 56/19, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 maja 2019 r., sygn. akt 1 ACa 833/18 LEX nr 2712198, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 sierpnia 2019 r., sygn. akt 1 ACa 466/18 LEX nr 2736586,

Nie ma żadnego znaczenia w sprawie fakt późniejszego zawarcia ugody czy aneksu, tym bardziej, że ugoda w tej sprawie została zawarta w 2012 r., a wypowiedzenie dokonane w 2018 r. Kwestia ta została rozstrzygnięta w orzecznictwie, m.in. „Wskazywany przez stronę powodową w odpowiedzi na apelację, aneks do umowy kredytu z dnia 8 czerwca 2016 r. zawarty przez poprzednika bank (...) S.A. nie może być uznany za wymaganą ww. przepisem restrukturyzacji zadłużenia przez wypowiedzeniem umowy. (...) Tymczasem przepis art. 75c ust. 1 i 2 stanowi o tym, że wezwanie do dokonania spłaty kredytu ma zawierać jednocześnie informację o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzacji zadłużenia, a zatem powinny być one zawarte w jednym piśmie. Wcześniejsze ustalenia stron umowy nie mogą być poczytane za prawidłowo wykonane poinformowanie kredytobiorcy o możliwości restrukturyzacji. Należy zgodzić się z poglądem, iż skutkiem niedochowania przez bank przewidzianej w art. 75c procedury jest nieważność wypowiedzenia umowy (art. 58 § 1 k.c.)” (tak Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 5 listopada 2020 r. 1 ACa 832/19).

Nie zmienia również oceny skuteczności wypowiedzenia umowy fakt, że po wypowiedzeniu umowy bank przygotował ugodę restrukturyzacyjną. Art. 75c ustawy prawo bankowe wiąże obowiązek związany z wezwaniem i powiadomieniem o możliwości restrukturyzacji zobowiązań z czynnościami poprzedzającymi wypowiedzenie umowy kredytu, a nie następczymi „Od banku jako profesjonalisty należy oczekiwać, aby działania upominawcze, były zgodne z dyspozycją art. 75c ustawy z 1997 r. Prawo bankowe i tym samym poprzedzały właściwe wypowiedzenie umowy” (tak wyrok SA w Gdańsku z 14.01.2019 r., V ACa 93/18).

Podsumowując zatem na użytek niniejszego postępowania wykładnię normy art. 75 c ustawy Prawo bankowe wskazać należy, że dla skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu w sytuacji popadnięcia przez kredytobiorcę ponownie w stan zadłużenia, nie jest wystarczające wystosowanie do kredytobiorcy jedynie wypowiedzenia, bez poprzedzenia wyczerpaniem trybu restrukturyzacyjnego przewidzianego w tym przepisie, z odwołaniem się do wiedzy kredytobiorcy co do postępowania restrukturyzacyjnego, którą powziął w toku poprzedniego próby

wypowiedzenia umowy zainicjowanego przez kredytodawcę, która okazała się bezskuteczna, wobec faktu spłaty istniejącego wtedy zadłużenia przez kredytobiorcę.

Tak więc w sytuacji uregulowania zaległości, ponowne każdorazowe wypowiedzenie umowy kredytu może nastąpić dopiero po wyczerpaniu trybu restrukturyzacyjnego, określonego w art. 75c ustawy prawo bankowe, który jest elementem procedury wypowiedzenia. Odmienna interpretacja, tj. przyjęcie, iż art. 75 ustawy Prawo bankowe nie jest elementem procedury wypowiedzenia i pozostaje bez skutku na ocenę wypowiedzenia, doprowadzałaby do pozbawienia normy z art. 75c ww. ustawy jakiegokolwiek znaczenia.

Tak więc nie można zgodzić się z wykładnią powoda, który w apelacji podniósł, że:

„Odnosząc się do wymogów formalnych art, 75 c prawa bankowego, nie sposób pominąć faktu, iż wierzytelność Pozwanych z tytułu kredytu objęta była już ugodą w zakresie warunków spłaty. Zatem bezcelowe było informowanie Kredytobiorców o przysługującym im uprawnieniu do restrukturyzacji zadłużenia, skoro już z takiej formy korzystali”;

„Nawet gdyby przyjąć, iż Bank był obowiązany po raz kolejny wezwać Kredytobiorców z jednoczesnym pouczeniem o przysługującym im prawie do restrukturyzacji, tak aby Kredytobiorcy uzyskali wiedzę o swym uprawnieniu - to nie sposób zaprzeczyć, iż wcześniej już tę wiedzę posiadali i zrealizowali swoje uprawnienie poprzez złożenia wniosku o restrukturyzację. Zdaniem powoda zarzut naruszenia art. 75c prawa bankowego jest całkowicie niezasadny albowiem Bank umożliwił pozwany po raz kolejny restrukturyzację zadłużenia, jednak to pozwani nie wypełnili nałożonego warunku o przedłożeniu notarialnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji.”

Przechodząc do oceny zarzutów naruszenia prawa procesowego przypomnieć należy, że wykładnia prawa poprzedza jego stosowanie. Natomiast stosowanie prawa poprzedzone jest ustaleniem stanu faktycznego i w konsekwencji w tym kontekście należy rozumieć dyspozycje zawarta w normie art. 227 k.p.c., zgodnie z którą przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie.

W tym zakresie istotnym jest, że:

1. Strony zawarły umowę kredytu, a następnie ugodę restrukturyzacyjną nr (...) z dnia 23 listopada 2012 r.
 2. w latach 2015-2018 pozwani nie zawsze wywiązywali się w pełni z obowiązku spłaty rat kredytu w terminach wynikających z harmonogramu, w związku z czym Bank wysyłał do nich pisma informujące o wystąpieniu zadłużenia wymagalnego ze wskazaniem jego kwoty;
 3. w żadnym z pism upominawczych banku za wyjątkiem pisma z dnia 16 lutego 2016 r. nie zawarto informacji o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia;
 4. pismem datowanym na dzień 8 sierpnia 2018 r. Bank złożył pozwany oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytu w części dotyczącej warunków spłaty z powodu braku spłaty wymagalnych rat z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia liczonego od dnia następującego po doręczeniu oświadczenia.
 5. po wystosowaniu pisma z 16 lutego 2016 r. (k. 345) wraz z informacją o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację, pozwani w całości spłacili wykazane tam zadłużenie (dowód historia spłaty załącznik nr 16, zawiadomienie o wysokości rat z 11.04.2206 r. i pismo z 25.04.2016 r. informujące o zaległości jednej, bieżącej raty z 11.04.2016 r. - załączniki do pisma powoda z 5.03.2020 r.); także nie istnieją podstawy do łączenia wezwania z 11 lutego 2016 r. z wypowiedzeniem z 8 sierpnia 2018 r. (w odpowiedzi na apelację)
- Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podniósł, że: „Jak wynika z historii rachunku kredytowego pozwanych, zadłużenie wskazane w tym monicie zostało przez nich spłacone, więc nie mogło być podstawą wypowiedzenia umowy.”

- tym twierdzeniom faktycznym podniesionym w przez Sąd I instancji w uzasadnieniu wyroku, czy też w odpowiedzi na apelację powód w toku postępowania apelacyjnego co do faktu uregulowania zaległości istniejących na datę 16 lutego 2016 r., powód nie zaprzeczył.

Przechodząc zatem sensu stricto do oceny zarzutów naruszenia prawa procesowego art. 233 § 1 w związku z art. 231 k.p.c. wskazać należy, że w istocie okoliczności faktyczne istotne w sprawie są albo niesporne, albo nie zostały zakwestionowane przez powoda, natomiast postawione przez niego zarzuty naruszenia prawa procesowego w istocie stanowią wadliwie przedstawione zarzuty naruszenia prawa materialnego. Stanowią one bowiem krytykę co do wniosków formułowanych przez Sąd I instancji na podstawie tych ustaleń w ramach subsumcji.

Krytyka ta koncentruje się na zarzucie naruszenia art. 75 c prawa bankowego, zresztą postawionego odrębnie w apelacji, poprzez błędne uznanie, iż Bank nie wykonał obowiązku wezwania Pozwanych do zapłaty spełniającego kryteria przedmiotowego przepisu i tym samym wypowiedzenie było nieskuteczne.

Jakkolwiek nie określono, czy zarzuty ten dotyczy **błędu w zakresie wykładni**, czy też **w przedmiocie zastosowania**, wskazać należy na jego bezzasadność.

O ile zarzuca on błędna wykładnię, to bezzasadność tego zarzutu opisana została powyżej.

Natomiast w realiach ustaleń stanu faktycznego, brak jest też podstaw do uwzględnienia zarzutu **w przedmiocie zastosowania tego przepisu**, albowiem to ta norma prawna ma zastosowanie do oceny skuteczności wypowiedzenia umowy kredytu bankowego po 27 listopada 2015 r. i to na tle tej normy prawnej Sąd I instancji dokonał właściwej oceny stanu faktycznego, kierując się właściwą wykładnią tej normy prawnej.

Tak więc wobec bezskuteczności naruszenia prawa procesowego jak i materialnego, w efekcie apelacja okazała się zasadna. Dlatego Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 1 sentencji na mocy art. 385 k.p.c.

W tej sytuacji o kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono jak w pkt 2 sentencji według zasady odpowiedzialności za wynik postępowania określonej w art. 98 § 1 k.p.c., a co do wysokości odnośnie zwrotu kosztów zastępstwa, zgodnie z stawkami określonym w § 2 pkt 7 oraz § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 05.11.2015 r. poz. 1804; zm. Dz.U. z 12.10.2016 r. poz. 1667), co uzasadniałoby zwrot kosztów zastępstwa w kwocie 4.050 zł.

SSA Marek Boniecki SSA Jerzy Bess SSA Regina Kurek